

Сьогодні

Урок
№60

Написання й відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ

Мета: вчити відмінювати чоловічі та жіночі прізвища І та ІІ відміни; розвивати навички переказування та редагування тексту, визначення закінчення у словах; допомогти усвідомлювати роль іменників у досягненні точності, інформативності й виразності мовлення; критично оцінювати прочитану або прослухану текстову інформацію, звертаючи увагу на роль і значення іменників у мовленні; відчувати себе частиною свого роду, пишатися цим.

вельми

буцімто

1. Що таке власні назви?
2. Як розподіляємо іменники за відмінами?
3. У яких словах пишемо префікс *прі-*?
4. Чи всі прізвища відмінюються?
5. Як виникли прізвища?
6. Як відмінювати українські чоловічі й жіночі прізвища?

Відповідно до запитань
сформулюйте особисті цілі.

Прочитайте текст. Усно перекажіть його. Яка інформація зацікавила вас найбільше?

З давніх-давен наші предки давали своїм дітям різні імена, щоб їх розрізняти. Навмисне давали прізвиська, які походять від страшних та грізних тварин, яких боялися. Усе для того, щоб відвернути нечисту силу. Звідси й походять прізвища Вовк, Ведмідь. А якщо хотіли підкреслити розум чи хитрість, то називали Сова, Лисиця. Прізвисько ще давали людям, схожим на відповідну тварину зовнішньо чи характером, наприклад, Заєць, бо боягуз. Так само є багато прізвищ, що походять від рослини.

Прочитайте текст. Усно перекажіть його. Яка інформація зацікавила вас найбільше?

Придумуючи прізвисько, звертали увагу на все і виокремлювали щось найпримітніше. Ось, до прикладу, перелік прізвищ, які походять від зовнішнього вигляду, — Білий, Нечупара. За знаряддями праці, які використовували чи виготовляв предок, — Кочерга, Лопата; одягу, який одягав чи шив, — Чоботенко; харчів, які вміло готував чи любив їсти, — Мамалига, Борщ, Голубець (За Н. Рувольовою).

Випишіть із тексту прізвища. Позначте закінчення. Визначте, закінчення якої відміни іменників має кожне прізвище. Доповніть текст інформацією про те, як виникли прізвища

Вовк ☐

Ведмідь ☐

Сова ☐

Лисиця ☐

Білий ☐

Нечупара ☐

Кочерга ☐

Лопата ☐

Чоботенко ☐

Мамалига ☐

Борщ ☐

Голубець ☐

Вовк – II відміна

Ведмідь – II відміна

Сова – I відміна

Лисиця – I відміна

Білий

Нечупара – I відміна

Кочерга – I відміна

Лопата – I відміна

Чоботенко – II відміна

Мамалига – I відміна

Борщ – II відміна

Голубець – II відміна

Українські та інші слов'янські прізвища, що мають закінчення іменників I і II відміни, відмінюємо за зразками відмінювання іменників, що належать до I і II відмін:
Мамалига — Мамалиги, Мамализі...; Бусел — Бусла, Буслові (Буслу)...

Прізвища на зразок **Дідуньо, Іваньо** в давальному й місцевому відмінках мають варіанти закінчень: **-еві (-ьові, -ю); Дідуневі (-ьові, -ю), Іваневі (-ьові, -ю).**

Жіночі прізвища — українські та іншомовного походження, що закінчуються на приголосний (**Пентилук, Сергійчук**), на **-енк(о), -к(о)** (**Павленко, Яценко, Тронько**).

За відповідними відмінами відмінюємо неслов'янські змінювані прізвища: **Стендаль — Стендаля, Стендалеві (Стендалю), Шекспір — Шекспіра, Шекспірові (Шекспіру).**

Запишіть, поставивши в потрібній формі подані в дужках іменники.
Розкажіть, як відмінюються чоловічі та жіночі прізвища

1. На уроках літератури аналізували твори (Іван Франко, Валерій Шевчук, Віктор Близнець, Марина Павленко, Юлія Смаль, Оксана Іваненко).
2. Матуся любить вірші (Антоніна Листопад, Михайло Жайворон).
3. У конкурсі перемогла пісня на слова (Олег Псюк).
4. Люблю пісні у виконанні (Андрій Хливнюк, Антоніна Матвієнко).
5. Мрію прочитати в оригіналі твори (Оскар Вайльд, Ернест Сетон-Томпсон).

1. На уроках літератури аналізували твори Івана Франка, Валерія Шевчука, Віктора Близнеця, Марини Павленко, Юлії Смаль, Оксани Іваненко. 2. Матуся любить вірші Антоніни Листопад, Михайла Жайворона. 3. У конкурсі перемогла пісня на слова Олега Псюка. 4. Люблю пісні у виконанні Андрія Хливнюка, Антоніни Матвієнко. 5. Мрію прочитати в оригіналі твори Оскара Вайльда, Ернеста Сетона-Томпсона.

- Хто переміг у конкурсі?
- Журі віддало перевагу Петренко!
- Біжу привітати Наталку!
- Не поспішай, бо буде незручно перед Сергієм!

Прочитайте виразно речення. Поставте прізвища в родовому й давальному відмінках. Що, на вашу думку, об'єднує подані речення? Складіть і запишіть два речення про видатних українців і українок

1. Український льотчик-випробувач першого класу, космонавт, генерал-майор авіації Леонід Костянтинович Каденюк — перший і єдиний астронавт незалежної України.
2. Народний артист та лауреат Шевченківської премії Богдан Сильвестрович Ступка за свою кар'єру в кіно зіграв десятки яскравих ролей.
3. Леся Воронюк заснувала День вишиванки, що з часом перетворився на всеукраїнське свято, а згодом і міжнародне.

Прочитайте виразно речення. Поставте прізвища в родовому й давальному відмінках. Що, на вашу думку, об'єднує подані речення? Складіть і запишіть два речення про видатних українців і українок

4. Художник Іван Марчук є одним із найвідоміших геніїв сучасності. 5. Євгенія Бакай стала першою в історії ВМС ЗСУ штурманкою флоту. 6. Марія Бурмака для підтримки духу українців заспівала Гімн України з вікна своєї квартири на Подолі.

Каденюк (ч.р.) — Каденюка, Каденюку.
Ступка (ч.р.) — Ступки, Ступці.
Воронюк (ж.р.) – Воронюк, Воронюк.
Марчук (ч.р.) — Марчука, Марчуку.
Бакай (ж.р.) – Бакай, Бакай.
Бурмака (ж.р.) – Бурмаки, Бурмаці.

Робота в групах. Оберіть для себе роль редактора / редакторки або коментатора / коментаторки, який / яка готує репортаж про перебіг спортивних змагань. Вам необхідно відредагувати текст і озвучити його. Останній абзац запишіть у зошити

Збірна України на Паралімпійських іграх-2022 здобула 11 золотих, 10 срібних, 8 бронзових медалі і оновила два рекорди — за кількістю нагород на зимових Іграх та за кількістю здобутих золотих медалів. Свій тріумф паралімпійці присвятили Україні.

Більшість успіхів наших спортсменів припали на змагання в біатлоні. Цього разу ми здобули рекордні 22 медалі. Для порівняння на деяких зимових Паралімпіадах стільки нагород Україна не брала загалом. У ці 22 медалі увійшли 8 золотих нагород, 9 срібних та 5 бронзових, володарями яких стали десять українців.

Збірна України на Паралімпійських іграх-2022 здобула 11 золотих, 10 срібних, 8 бронзових медалей і оновила два рекорди — за кількістю нагород на зимових Іграх та за кількістю здобутих золотих медалей. Свій тріумф паралімпійці присвятили Україні.

Більшість успіхів наших спортсменів припали на змагання в біатлоні. Цього разу ми здобули рекордні 22 медалі. Для порівняння на деяких зимових Паралімпіадах стільки нагород Україна не брала загалом. У ці 22 медалі увійшли 8 золотих нагород, 9 срібних та 5 бронзових, володарями яких стали десять українців.

Робота в групах. Оберіть для себе роль редактора / редакторки або коментатора / коментаторки, який / яка готує репортаж про перебіг спортивних змагань. Вам необхідно відредагувати текст і озвучити його. Останній абзац запишіть у зошити

Нагороди вручили Оксані Шишківій, Віталію Лук'яненко, Людмилі Ляшенко, Григорію Вовчинському, Олександрові Казік, Ірині Буй, Тарасові Радь, Олександрі Кононовій, Анатолію Ковалевському та Дмитрові Суярко. У підсумку збірна України вперше в історії стала найкращою в медальному заліку зимової Паралімпіади в біатлоні (з інтернету).

Нагороди вручили Оксані Шишківій, Віталію Лук'яненку, Людмилі Ляшенко, Григорію Вовчинському, Олександрові Казіку, Ірині Буй, Тарасові Радю, Олександрі Кононовій, Анатолію Ковалевському та Дмитрові Суярку. У підсумку збірна України вперше в історії стала найкращою в медальному заліку зимової Паралімпіади в біатлоні (з інтернету).

Помилку в написанні прізвища допущено у варіанті

- А) в Аліси Петренко;
- Б) у Максима Петренко;
- В) з Марією Ляшенко;
- Г) з Олегом Ляшенком

- А) в Аліси Петренко;
- Б) у Максима Петренко (Петренка);
- В) з Марією Ляшенко;
- Г) з Олегом Ляшенком

Помилку в написанні прізвища допущено у варіанті

- А) відправ Олену Стешук;
- Б) знаю Микиту Стешука;
- В) чекаю Аліну Кальченко;
- Г) передаю Святославу Кальченко.

- А) відправ Олену Стешук;
- Б) знаю Микиту Стешука;
- В) чекаю Аліну Кальченко;
- Г) передаю Святославу Кальченко (Кальченку).

- Сьогодні я дізнався...
- Було цікаво...
- Було складно...
- Я зрозумів (-ла), що...
- Тепер я зможу...
- Я навчився (-лася)...
- У мене вийшло...
- Я зміг / змогла...

**Підручник, с. 96, вправа
225 (I, II чи III, на вибір).**

*Короткий запис у
щоденник
С. 96, впр. 225.*

